

Jan Siebelink

geniet van de 'vergankelijke roem'



*In literatuurkringen is Jan Siebelink al jaren een gevestigde naam. Maar sinds het verschijnen van bestseller *Knielen op een bed violen* in 2005 en recent *Suezkade*, kent vrijwel iedereen de schrijver en weten we bovendien alles over zijn leven. Althans, dat denken we. Maar de romans van Jan Siebelink zijn geen exacte weergave van de werkelijkheid. "Anders waren het ziellose verhalen. Mijn boeken zijn gebaseerd op ware gebeurtenissen, die een houvast vormen voor een mooie roman. Soms komen ze dicht bij de werkelijkheid, zoals *Knielen op een bed violen*." Een gesprek met een gevierd schrijver over zijn jeugd, zijn werk en over één van de meest waardevolle dingen in zijn leven, vrijheid.*

TEKST HAN NEIJENHUIS FOTOGRAFIE SERGE CHAMULEAU

Op voorstel van Jan Siebelink vindt het gesprek met Applaus plaats op het landgoed Groot Warnsborn, nabij de Amsterdamseweg en het Burgers Zoo in Arnhem. En hemelsbreed op hooguit een paar kilometer van de Bergweg in Velp, waar de reeds lang in Ede woonachtige schrijver (70) is geboren en getogen en waar *Knielen op een bed violen* zich afspeelt. "Ik kom hier graag", zegt Siebelink, als hij zich met een kop thee heeft geïnstalleerd op de comfortabele bank in de lounge van het hotel/restaurant. "Dit is de Veluwezoom, mijn geboorteplek. Een prachtig gebied."

En gaat u dan ook nog wel eens naar de Bergweg?

"Nee, nauwelijks. Het ouderlijk huis staat er nog wel, maar het land erachter ligt er doelloos bij. Van de kwekerij is niets meer over. Dat is pijnlijk om te zien. Ik durf er niet goed meer te komen."

Jan Siebelink is niet alleen een succesvol schrijver, hij is ook enorm productief. Sinds 1975 verschenen er van hem meer dan dertig romans en novellen. Een flink aantal, zeker gezien het feit dat Siebelink tot acht jaar geleden fulltime docent Frans was op het Marnix College in Ede. En ook ondanks de enorme mediahectiek rondom *Knielen op een bed violen*, lukte het hem om recent met *Suezkade* een nieuwe roman af te leveren.

In het licht van zijn productiviteit is het prettig te merken dat Jan Siebelink op deze grijze novemberdag alle tijd neemt voor het gesprek. Sterker nog, op een eerste afspraak moest ondergetekende vanwege onvoorziene omstandigheden verstek laten gaan. Siebelink vond het echter geen enkel bezwaar om, ondanks z'n drukke agenda, opnieuw een ochtend vrij te houden voor Applaus.

Maar had u nu eigenlijk niet liever willen schrijven?

Jan Siebelink lacht even: "Nu je het zo zegt, eigenlijk houd je me van m'n werk, ja. Dit is ook een mooie herfstochtend om lekker thuis te schrijven. Maar ik wil niet altijd in m'n ivoren toren blijven zitten. Ik vind het ook heel aardig om over m'n boeken te vertellen. Bovendien ben ik nog niet bezig met een nieuwe roman. Ik ben wel veel aan het denken over onderwerpen die een nieuw boek kunnen opleveren."

En is de inspiratie er al?

"Ja, ik heb een duidelijk idee waar het heen zal gaan, maar dat ga ik nog niet vertellen. Zo'n idee moet eerst rijpen om echt tot een boek te komen. In dat proces zit ik. Het heeft eerlijk gezegd ook geen zin om nu achter m'n bureau te gaan zitten om te schrijven. Ik moet nu lekker wandelen, met jou praten,

misschien ga ik straks naar één van m'n kinderen toe. Ondertussen krijgt in mijn hoofd het boek meer vorm."

En als u dan eenmaal in zo'n schrijfproces zit, hoe ziet uw dag er dan uit?

"Ik laat 's ochtends vroeg eerst m'n honden uit en daarna schrijf ik van pakweg half zeven tot een uur of tien. Dan ben ik heel intens bezig. Daarna ga ik naar het bos of de Ginkelse hei, lekker uitwaaien met de honden. 's Middags rommel ik vaak wat aan. Ga even de stad in, meestal Arnhem of Velp. Dan kom ik los van de dingen. Later op de middag heb ik vaak nog twee creatieve uurtjes."

Gaat het schrijven makkelijk?

"Als ik de grote lijnen voor ogen heb, kan ik me helemaal overgeven aan het schrijven, dan zit ik in een flow. Ik weet meestal waar ik met het verhaal naar toe wil, maar ken van te voren niet exact de route. Dat wordt bepaald door een zin of een beeld dat in me opkomt. Maar het belangrijkste is de toon van een boek, die moet de lezer meentrekken. In *Knielen* is dat heel mooi gelukt."

Hoe krijgt een boek zo'n mooie toon?

"Dat is iets intuïtiefs, ik kan dat niet uitleggen. *Suezkade* heeft bijvoorbeeld een heel andere toon dan *Knielen*, meer decadent. Dat heb ik niet bewust gedaan, maar het onderwerp vroeg daarom."

***Suezkade* gaat over Marc Cordesius. Zijn ontwikkeling als docent Frans aan een gymnasium, maar ook zijn innige band met leerlinge Najoua staan centraal in het boek. Had u het verhaal vooraf helemaal in uw hoofd?**

"Ik had een aantal scènes die er persé in moesten. Bijvoorbeeld de vechtsceène, de publieke vernedering in het eigen lokaal dat Marc Cordesius in de school had. Maar hoe het met Marc zou aflopen, wist ik niet. Het had gekund dat hij met Najoua naar Parijs zou gaan om samen misschien wel gelukkig te worden. Maar dat zat er uiteindelijk toch niet in, omdat het verhaal te onverbiddelijk de kant van de ondergang opging. Het was op met Marc."

In hoeverre bent u zelf Marc Cordesius?

"Er zitten zeker elementen van mezelf in. Ik was ook leraar Frans. Ik heb ook meegemaakt dat ik met m'n collega's goed omging, maar dat er langzaam



vervreemding ontstond. De vechtpartij heeft plaatsgevonden en ik had ook m'n eigen lokaal. Maar toch was de realiteit heel anders. Marc krijgt bijvoorbeeld zijn eigen lokaal als soort beloning, ik heb mezelf juist teruggetrokken in een lokaal. En Marc was een wees, terwijl ik uit een gezin kom met ouders van wie ik heel veel gehouden heb. In het boek is er bovendien sprake van de verboden liefde met Najoua, dat is in mijn geval helemaal niet aan de orde geweest."

Is het belangrijk dat er eigen elementen in een roman zitten?

"Het is een houvast voor mezelf. Ik ben niet zo'n fantast dat ik alles kan bedenken. Ik heb in de bijna veertig jaar als leraar heel veel meegemaakt en een aantal ervaringen heb ik verwerkt in mijn boek. Het heeft niets te maken met dingen van me afschrijven. Het zijn simpelweg mooie ervaringen om een roman van te maken. Suezkade is ook geen wrokkig boek tegen de school. Wel laat ik soms merken dat ik het niet eens ben met het schoolsysteem. Er zit wat cultuurkritiek in, zonder dat het politiek wordt."

Marc Cordesius was erg geliefd bij leerlingen, gold dat ook voor u? "Een beetje wel, ja. Ik was een populaire leraar. Onder de leerlingen, maar ook onder de collega's. Ik voelde me ook gelukkig op school, ik vond het heerlijk om les te geven."

Dus het leraarschap was goed te combineren met het schrijven?

"In praktische zin wel. Ik had iedere dag wel een paar uur tijd om

te schrijven. Maar het schrijven heeft waarschijnlijk wel geleid tot de verwijdering tussen mij en m'n collega's. Ik was leraar, maar ook hartstochtelijk schrijver, ik kreeg aandacht in de media. Dat werkte op school niet, ik viel buiten de boot. Zeker nadat ik de wereld van het onderwijs als onderwerp voor een roman gebruikte. In die zin komt mijn ontwikkeling overeen met die van Marc Cordesius. De opkomst, de schittering, het volledig gelukkig zijn op school en heel langzaam de kentering. In Suezkade is dat subtiel aangegeven."

Maar was u dan niet liever altijd fulltime schrijver geweest?

"Ik vond lesgeven heel leuk, maar bovendien verdiende ik daarmee m'n geld. Doordat ik verzekerd was van inkomen, was ik als schrijver volledig onafhankelijk. Ik hoefde niet te bedelen om subsidies, was niet afhankelijk van verkoopcijfers. Ik was vrij, net als mijn vader vroeger. Voor hem was de kwekerij zijn vrijheid. Ik had het als schrijver. Dat is essentieel voor mijn bestaan."

Knielen op een bed violen is de roman waarin u schrijft over uw jeugd, de kwekerij waar u bent opgegroeid en vooral over uw vader die langzaam opgaat in een strenge religie. In hoeverre komt Knielen overeen met de werkelijkheid?

"Meer dan Suezkade. Natuurlijk zijn de personen Hans en Margje Sievez gebaseerd op mijn ouders. Maar tegelijkertijd zijn ze ook volstrekt niet mijn ouders. Had ik mijn ouders beschreven zoals ze waren, dan was het een biografie geworden, een zielloos boek."



Maar veel lezers denken wel dat Knielen exact uw jeugd weergeeft.

"Dat klopt. Mensen denken dat ze een volledig beeld hebben van ons gezin. Op zich vind ik dat ook wel mooi. Het is de illusie die een realistische roman behoort te scheppen. Het gezin wordt echt van de lezer. Maar in werkelijkheid waren mijn vader en moeder toch wat andere mensen. Het was bij ons thuis ook vaak heel gezellig, met veel mensen over de vloer. Mijn vader was een heel aardige, lieve man. Maar ik heb me beperkt tot de essentie van het verhaal."

Zowel Hans Sievez als Marc Cordesius zijn kwetsbare mensen. Is dat toeval?

"Ik denk dat ik zelf van nature ook kwetsbaar ben en dat er altijd een schim van mij in die hoofdfiguur zit. Maar ik ga niet zitten en een kwetsbare man opschrijven, dat ontstaat vanzelf. Iets in mij wil kennelijk dat ik dat soort mensen neerzet."

Knielen is niet bedoeld als een soort therapie?

"Absoluut niet. Ik wilde een mooi boek schrijven. Een dwingende behoefte om heel detailrijk te vertellen hoe het is geweest. Hoe de kwekerij erbij lag. Hoe de religie, of eigenlijk de tragiek binnenkwam en langzaam het gezin uit elkaar dreef. Dat was mijn doel. En het mooie is dat zoveel mensen er door geraakt zijn. Mooier kan je je het als schrijver niet wensen."

Wat hadden uw ouders van het boek gevonden?

"Het is moeilijk om dat te zeggen. Mijn vader zou het niet gelezen hebben, denk ik. Vanuit zijn geloof zou hij er ook niet voor zijn geweest."

Was dat voor u geen dilemma?

"Ja, daar heb ik wel mee gezeten en veel met vrienden over gepraat. Maar ik heb met veel liefde en compassie over m'n ouders geschreven, op geen enkele manier iets belachelijk gemaakt, maar alleen laten zien dat er iets ergs gebeurt. Uiteindelijk ben ik heel blij dat het geschreven is."

Wat had uw moeder gevonden?

"Mijn moeder zou het wel gelezen hebben. Zij zou daarna gezegd hebben: 'zo was het niet en zo erg was het niet', dat weet ik zeker. Ik denk dat zij het boek uiteindelijk toch wel heel bijzonder had gevonden."

En het boek heeft u het grote succes gebracht.

"Ik was altijd al een goed verkopende schrijver, maar Knielen heeft de rest wat onbeduidend gemaakt. M'n leven is anders geworden. Ik word herkend op straat, iedereen vraagt me voor lezingen. Ik probeer er van te genieten. Maar roem is vergankelijk. Wat Knielen me vooral heeft gebracht is totale vrijheid. Ik kan schrijven wat ik wil. Ik kan er zelfs mee stoppen, wat natuurlijk onzin is, daarvoor vind ik het veel te leuk. Die opperste vrijheid, dat geeft me een fijn gevoel." 🌿